

In spring, de bocht gaat in

Programma

'Energiesprong gebouwde omgeving'

2010 - 2012

SEV

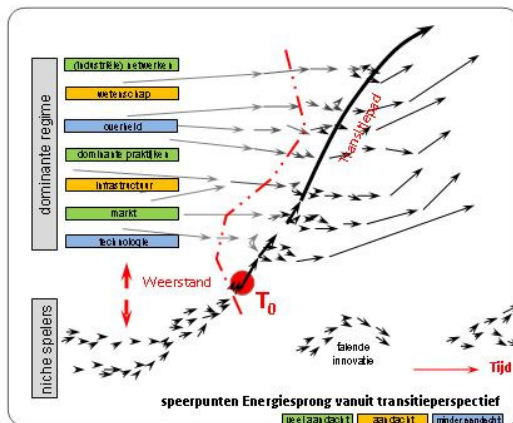

Omdat het zoveel efficiënter kan

Wonen zonder energierekening of geld toe krijgen voor levering van energie. Een kantoor dat warmte aan de burens levert. Dat is allemaal geen sciencefiction. Het kan. Toch gebeurt het nog maar zelden. Innovaties in de bouw gaan traag waardoor we kostbare tijd en energie verliezen. Vooral in de renovatie van bestaande woningen en gebouwen is nog een wereld te winnen. Er is meer snelheid nodig. Meer samenwerking en kennisdeling. Meer overtuiging, betrokkenheid en geloof in eigen kunnen. Daar gaat de SEV met het programma 'Energiesprong gebouwde omgeving' iets aan doen.

Een energiesprong maken

Bouwpartijen, installatiebedrijven en de toeleverende industrie hebben in de afgelopen jaren veel dynamiek laten zien en tal van producten ontwikkeld die tot een lager energiegebruik kunnen leiden. Alleen blijft het teveel bij losse stukjes. Het aanbod is versnipperd, complex en onoverzichtelijk. Kansen voor synergie blijven daardoor liggen en de markt wordt onvoldoende bediend. Technisch en conceptueel kan er meer dan nu wordt gebruikt. Om een energiesprong te maken, moeten we de losse initiatieven combineren en opstuwen naar een bredere en snellere toepassing. De markt moet fundamenteel in beweging komen zodat de consument ook maximaal kan profiteren van de mogelijkheden die er zijn.

De ingrediënten voor een energietransitie in de gebouwde omgeving zijn beschikbaar. Maar het zijn vooral niches. Door allerlei weerstanden komt het er niet van een sprong te maken. De SEV wil met het programma Energiesprong die weerstanden breken. Doel is om zo snel mogelijk het punt T_0 te bereiken. Dat is het punt waarop een autonome beweging op gang komt. Daarna gaat het snel.

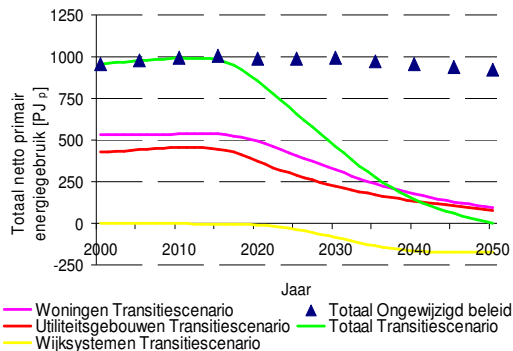
Verbindingen aanjagen...

De sleutel ligt bij integrale systeemoplossingen. Een standaard dakkapel met geïntegreerde zonnepanelen. Een pasklaar concept voor energieneutrale nieuwbouw. Een compleet financieringspakket voor woningverbetering. Systeemoplossingen zijn bereikbaar wanneer meerdere bedrijven, organisaties en individuen de handen ineen slaan: banken, ontwikkelaars, adviseurs, bouwbedrijven, installatiebedrijven, toeleverende industrieën, makelaars,... Het betekent dat de overheersende manier van werken, waarin ieder om beurt 'zijn ding doet' moet worden ingewisseld voor sterke netwerken waarin partijen oog hebben voor versterkende meerwaarde. De SEV wil de verbindingen aanjagen.

...en de markt ontwikkelen

De markt voor integrale systeemoplossingen is tot nu toe beperkt. Logisch, want je weet als klant niet waar je om kunt vragen. En zolang de klant er niet om vraagt, is er voor leveranciers weinig noodzaak om met een nieuw aanbod te komen.

Bouwbedrijven houden vast aan traditionele oplossingen. Banken zijn huiverig om voor noviteiten extra hypotheek aan te bieden. Makelaars zijn sceptisch. Het is een vicieuze cirkel waarin alle partijen elkaar in een houdgreep houden. En voor je het weet, zit je als klant voor vele jaren vast aan traditionele oplossingen.

Ons doel is noodzakelijk, kansrijk en realistisch:

- Energieneutrale nieuwbouw vanaf 2020 en daarna energieproducerende nieuwbouw
- Halvering van het totale energiegebruik in de gebouwde omgeving in 2030.
- 80 Procent energiereductie op gebouwniveau in 2050.
- Energieneutrale gebouwde omgeving in 2050.

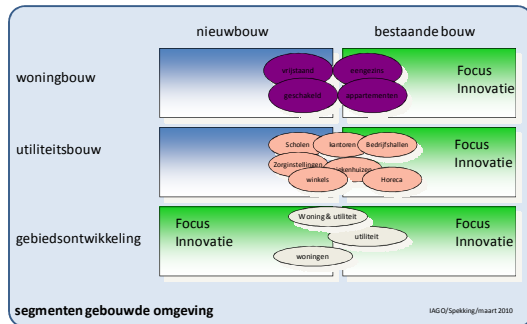
De doelstellingen zijn haalbaar via een sectortransitie met technologische en procesmatige innovaties, nieuwe samenwerkingsconcepten en nieuwe randvoorwaarden.

Kern van het programma Energiesprong

De kern van het SEV-programma 'Energiesprong gebouwde omgeving' is om bestaande technieken op te schalen, door deze een plaats te geven binnen nieuwe integrale concepten die niet alleen energiezuinig zijn, maar ook comfortabel, mooi en gezond. Deze concepten moeten vervolgens doorgroeien tot de dominante praktijk. Langs vier programmalijnen wil de SEV dat bereiken. Daarmee nemen we op verschillende manieren de belemmeringen weg die opschaling van innovaties nu nog in de weg staan.

Innovatie brengen waar de energie verdwijnt

De meeste aandacht gaat uit naar segmenten in de bestaande gebouwde omgeving die qua volume en CO2-uitstoot de meeste zoden aan de dijk zetten. Hiervoor worden in samenwerking met marktpartijen oplossingen en concepten ontwikkeld en aan de markt aangeboden. Het gaat om economisch verantwoorde concepten die niet alleen goed scoren op energieprestatie, maar ook op binnenmilieu, veiligheid, comfort en onderhoud.

In de gebouwde omgeving zijn tal van segmenten af te bakenen. Ieder segment vraagt om een specifieke benadering. We kunnen een sprong maken door maximaal in te zoomen op segmenten waar de grootste energiewinst is te behalen. De focus ligt bij bestaande gebouwen en gebieden.

Wat gaan we doen?

Door analyse van cijfers van de voorraad woningen en gebouwen, selecteren we de segmenten waar de grootste energiewinst is te halen. We inventariseren welke maatregelen er voor die segmenten beschikbaar zijn en welke belemmeringen de toepassing daarvan kennelijk in de weg staan. Met trajectfinanciering ondersteunen we projecten die vervolgens nieuwe kennis opleveren. We leggen verbindingen, nemen belemmeringen weg en zoeken naar aanvullende oplossingen om tot nog betere resultaten te komen. Zo voeren we de ambities zowel kwalitatief als kwantitatief op.

Wie willen we erbij betrekken?

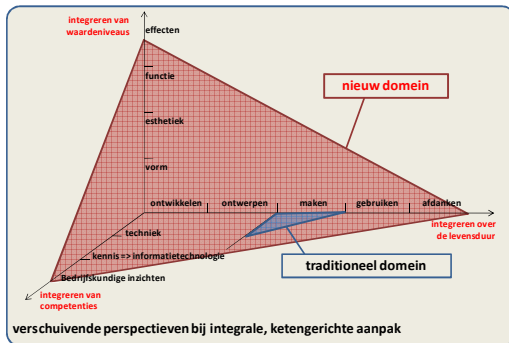
Gedetailleerde informatie over het energiegebruik in Nederlandse gebouwen en woningen betrekken we van AgentschapNL, ECN, TNO en het programmabureau Meer Met Minder. Door trajectfinanciering betrekken we marktpartijen, lokale overheden en kennisinstellingen bij het programma. Monitoring van projecten vindt plaats in samenwerking met lokale overheden, ontwikkelaars, bouwers, toeleveranciers en financiële instellingen, ondersteund door kennisinstellingen.

Globale planning programmalijn 1 (tot 2011)

Tot medio 2010	Selectie focussegmenten, inventarisatie oplossingen en belemmeringen.
Tweede helft 2010	Wegnemen belemmeringen en aanvullende oplossingen.
2010 tot eind 2011	Uitvoeren tenderregelingen en aanvullende projecten.

Verbeteren van de ketensamenwerking

Het gefragmenteerde karakter van de bouwketen vormt een te smalle basis voor echte baanbrekende innovaties. Als partijen beter en langduriger met elkaar samenwerken, ontstaat synergie. Zij kunnen kennis en ervaring opbouwen en steeds beter werk leveren. De SEV gaat duurzame ketens stimuleren door procesondersteuning, analyse van bestaande initiatieven, ondersteuning van experimenten en het ontwikkelen van een plan voor ketenintegratie.

Tot nu toe blijven de meeste innovaties in de gebouwde omgeving beperkt tot de techniek van het bouwen. We kunnen een sprong maken als we innovaties breder trekken, zowel naar competenties, naar waardeniveaus als naar de levenscyclus van een gebouw.

Wat gaan we doen?

De kern van de SEV-aanpak is bewustwording en beweging. Wij treden op als verbinder en aanjager. We gaan een bruikbare ketenaanpak ontwikkelen die waardevol is voor de klant en voor de aanbieder. Dat vraagt naast de behoefte aan andere competenties ook om een forse gedragsverandering binnen de bouwkolom. We kunnen financiële bijdragen geven als smeermiddel om nieuwe samenwerkingsvormen op gang te krijgen. Voor knelpunten die samenwerking in de weg staan, bijvoorbeeld aanbestedingsregels, gaan we oplossingen zoeken.

Wie willen we erbij betrekken?

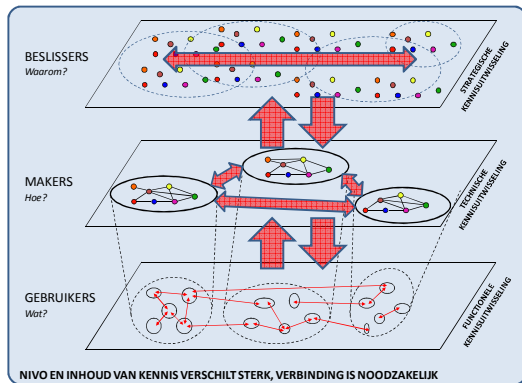
Ketensamenwerking impliceert dat actoren vanuit verschillende disciplines hun bijdrage leveren. Dat gaat een stuk verder dan het traditionele bouwteam. We willen juist ook samenwerking zien met financiers, ontwerpers, de industrie, makelaars, huurders en verhuurders. De focus moet liggen bij het creëren van waarde voor alle partijen in de bouwkolom tot en met de klant en de eindgebruiker. We willen de vragende partijen in de markt overtuigen van de toegevoegde waarde als zij ketensamenwerking in hun programma van eisen opnemen.

Globale planning programmalijn 2

Tot medio 2010	Analyse bestaande initiatieven en knelpunten. Faciliteren van maximaal vijf leerzame voorbeeldprojecten via trajectfinanciering.
Tweede helft 2010	Ondersteuning lopende projecten en presenteren van een plan van aanpak voor ketenintegratie.
Hele looptijd	Stimuleren ketenintegratie (met kennis en geld). Opschalen.

Aanbodgerichte kennisontwikkeling en kennisdeling

Binnen de bouwsector is veel kennis aanwezig. Die wordt alleen onvoldoende benut om betekenisvolle innovaties tot stand te brengen. Kennis wordt pas een kwaliteit als een bedrijf ook in staat is die kennis te accumuleren, te transformeren en toe te passen bij de ontwikkeling van producten voor de markt. Je moet durven experimenteren om nieuwe kennis te ontwikkelen. Je moet kennis durven gebruiken en je moet kennis durven delen. Alleen dan komen echte innovaties tot bloei.

Met de kennis die op alle niveaus bij verschillende actoren aanwezig is, komen we een heel eind om de gebouwde omgeving energieneutraal te maken. Maar dan moet die kennis wel stromen. We kunnen een sprong maken door verbindingen te leggen tussen de verschillende domeinen.

Wat gaan we doen?

Het is opmerkelijk dat succesvolle experimenten zelden worden herhaald. Dat komt doordat fundamentele kennis en ervaring niet worden vrijgegeven. In de bouw begint ieder project weer bij af. De SEV gaat een infrastructuur opzetten in aansluiting op de internationale webapplicatie InnoPedia. Daarbinnen kan op alle niveaus kennis over innovatieve oplossingen worden gehaald, niet alleen van toegepaste technieken en concepten, maar ook proceskennis. Omdat de kennis vaak in de hoofden van mensen zit, brengen we via die infrastructuur ook personen met elkaar in verbinding. We maken ondermeer gebruik van informatie die beschikbaar is in het Kennishuis van AgentschapNL.

Wie willen we erbij betrekken?

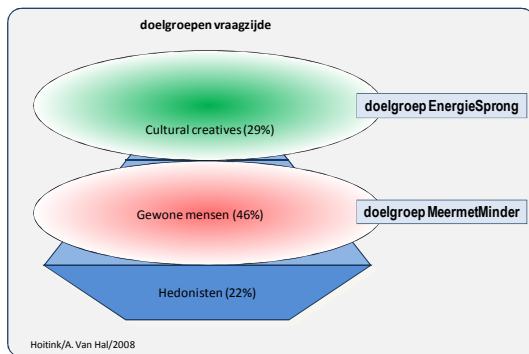
Het vrijgeven van middelen om ketensamenwerking te bevorderen (programmalijn 2) wordt gekoppeld aan de voorwaarde om kennis beschikbaar te stellen. Daarnaast willen we partijen met een lange termijn visie (zoals woningcorporaties en beleggers) uitnodigen om de kennis over het realiseren van die visie te delen. Tot slot willen we ook onderzoekers en andere kennisontwikkelaars aansporen om kennis te delen. Daarmee komt een veelvoud aan nieuwe kennis beschikbaar.

Globale planning programmalijn 3

Zo spoedig mogelijk	Overnemen webportal 'naar energieneutraal'.
Tot medio 2010	Actoren overtuigen dat kennisdeling een voorwaarde is om op snelheid te komen.
Tot begin 2011	Ontwikkelen van een effectief (virtueel) platform voor kennisdeling.
Hele looptijd	Implementeren InnoPedia.

Verleiden van gebouweigenaren en eindgebruikers

Een belangrijke, zonet de belangrijkste prikkel om in beweging te komen, is de vraag van een veeleisende klant. Woningcorporaties, huurders, verenigingen van eigenaren en particuliere woningeigenaren bepalen of de markt integraal in beweging komt. In het SEV-programma Energiesprong willen we daarom juist ook de vraagzijde van de markt prikkelen. We richten ons op de doelgroepen die van nature al iets meer willen dan alleen het laaghangende fruit. Informatievoorziening en communicatie over wat kan en welke voordelen dat oplevert, vormen de spil van deze programmalijn.

Het SEV-programma richt zich op de top van de vraagzijde van de markt: de 'groenen' en de 'cultural creatives'. Dit zijn vragers die intrinsiek gemotiveerd zijn om in beweging te komen en die geen genoegen nemen met alleen laaghangend fruit. Als deze groep een energiesprong maakt, moeten de grote groepen 'gewone mensen' en 'hedonisten' ook een tandje bijschakelen.

Wat gaan we doen?

We willen eigenaren en eindgebruikers van gebouwen en woningen uit de top van de markt aanzetten om voortdurend hogere eisen te stellen aan het duurzame karakter van hun gebouwen. Want als de klant er om vraagt, komt er een vraaggestuurde innovatie op gang. Eerst gaan we op zoek naar specifieke determinanten die bepalend zijn voor het gedrag van de te onderscheiden doelgroepen. Vervolgens ontwikkelen we een mix van juridische, financiële, communicatieve en fysieke instrumenten waarmee we die determinanten gaan beïnvloeden. Die instrumentenmix brengen we vervolgens in bij marktpartijen, overheden en maatschappelijke organisaties die ermee aan de slag kunnen.

Wie willen we erbij betrekken?

In een aantal sessies met vertegenwoordigers van partijen die betrokken zijn bij programmalijn 1 zullen we voor de verschillende doelgroepen per marktsegment de belangrijkste determinanten vaststellen. Ook bepalen we welk instrumentarium kan worden ingezet om deze determinanten te beïnvloeden. We maken hierbij gebruik van wetenschappelijk onderzoek en van de onderzoeksgegevens uit het Strategisch Kader van AgentschapNL.

Globale planning programmalijn 4

Tot medio 2010	Selecteren van determinanten en opstellen van een instrumentenmatrix.
Najaar 2010	Invullen van de instrumentenmatrix met concrete maatregelen en initiatieven.
Vanaf medio 2010	Uitdragen succesvolle concepten.
Vanaf najaar 2010	Uitrollen maatregelen en initiatieven.

De Energiesprong is urgent

De bestaande voorraad gebouwen zal vele jaren langer blijven staan, dan dat we vrijuit kunnen beschikken over kolen, olie en gas. Fossiele brandstoffen worden rap duurder en de levering wordt instabiel. Om de waarde van de gebouwde omgeving voor de toekomst vast te houden en om eindgebruikers te beschermen, zijn maatregelen nodig. Hier en daar een spaarlamp indraaien is niet voldoende. Particulieren, overheden en marktpartijen die vooruitkijken, moeten nú inspringen.

Het moet...

In de gebouwde omgeving wordt veel energie verspild. Met stijgende energieprijzen wordt dat voor een toenemend aantal bewoners en eindgebruikers in utiliteitsgebouwen een nijpend probleem. Bovendien leidt het tot een onverantwoorde aantasting van ons ecosysteem. Praktisch en moreel dwingt het alle partijen die professioneel bij de gebouwde omgeving betrokken zijn, om andere keuzes te maken. Naarmate de tijd voortschrijdt, wordt de urgentie groter.

...en het kan

Nu al is met kosteneffectieve maatregelen een energiebesparing van circa 30 procent te halen. Nog een stap verder, na innovatie en verdere stijging van de energieprijzen, zijn veel meer maatregelen kosteneffectief. Energieneutrale nieuwbouw is in 2020 mogelijk. In 2030 is een halvering van het energiegebruik in de bestaande bouw haalbaar en in 2050 kunnen we komen tot een energieneutrale gebouwde omgeving.

Aan de slag

De basis voor het programma is gelegd door koplopers in de bouw, kennisinstellingen en andere betrokken partijen. Zij hebben ondermeer binnen het Platform energietransitie Gebouwde Omgeving (PeGO) hun ambities geformuleerd. Het ministerie van VROM/WWI heeft de ideeën vertaald naar de Innovatieagenda energie Gebouwde Omgeving. Nu moet de daad bij het woord worden gevoegd. Daarom heeft het ministerie aan de SEV opdracht gegeven de agenda in een driejarig programma uit te voeren. De innovaties die zich hier en daar al laten zien, moeten worden opgepakt, versterkt en verbreed.

Postadres

Postbus 1878
3000 BW Rotterdam

Bezoekadres

Groothandelsgebouw
Stationsplein 45, Unit A7.194
3013 AK Rotterdam

Bereikbaar

Telefoon (010) 282 50 50
Fax (010) 411 42 11
E-mail energiesprong@sev.nl
Internet www.sev.nl

Programmaregisseurs

Jan Willem van de Groep
Frans Spekking
Ivo Opstelten

De SEV is er om innovatieve antwoorden te ontwikkelen voor maatschappelijke vraagstukken op het gebied van wonen. Dat doen we door op zoek te gaan naar vernieuwende, grensverleggende en oplossingsgerichte ideeën. Deze ideeën werken we uit in praktijkexperimenten. Zo komen we te weten of de innovatieve oplossing werkt in de omgeving en situatie waarvoor deze bedoeld is. Als dat zo is, zetten we de stap om de innovatie breed te introduceren en te verspreiden.